

Una dona com les altres

Tot just fa cent anys que va nàixer una de les poetesses més significatives del segle. Clementina Arderiu va fer una obra breu però intensa, una poesia que conté molts dels ingredients que en fan necessària una revisió constant.

Xulio Ricardo Trigo

Vicente Aleixandre va elogiar un dia la capacitat de la poesia de Clementina Arderiu a l'hora de situar el lector en un ambient, de crear un estat propici per a la lectura. I és que si llegim ara llibres com *L'alta llibertat* o *És a dir*, ens trobarem amb una estètica molt poc adient a l'actual; l'Arderiu s'agradava de la cançó, de la rima, de la sonoritat i la precisió de la paraula senzilla però potent de contingut, que aspira a fer una camí cap a la creació d'universos clars com el seu propi pensament, ja que ella només volia representar amb imatges poètiques «la meua vida de dona com les altres, com tantes altres».

D'acord amb això, la seva vida al costat del també poeta Carles Riba, del qual podia haver rebut tota mena d'influències que marcaren de debò el seu

tarannà poètic, va ser per contra una afirmació del seu paper de dona «com les altres», tant, que les reunions poètiques que s'organitzaven en sa casa eren més una ocasió per a assumir aquest paper que una reunió d'iguals —ella els atenia sovint i es preocupava de la seva comoditat, només tangencialment entrava en les discussions—. Però potser, cal agrair aquesta actitud de la poetessa, perquè sens dubte va ajudar-la a seguir un camí propi, personal, bastant llunyà de l'estil ribià i, per contra, amb forts indicis de les maneres de Josep Carner. L'Arderiu perseguia un extrem refinament del vers, perquè es tractava de dibuixar el paisatge de la vida, d'una vida senzilla, i per a fer això va escollir un camí clàssic, sense estridències, que va saber emprar de manera excel·lent.

Encara que l'actualitat de la poesia de Clementina Arderiu pugui ser escassa, la seva veu ens dóna notícia de la poesia més eterna, una veu que, com

La poesia de Clementina Arderiu va saber reunir passió quotidiana i classicisme amb una gran naturalitat.

Rosalía de Castro en les lletres gallegues, va aplegar el pensament més pur d'una època, tot donant l'oportunitat al lector d'assaborir-la en tota la seva intensitat. □

Clementina Arderiu: la llibertat penjada al braç

Agustí Pons

Llibertat, com te'm penges al braç!» És un vers de Clementina Arderiu, que forma part del poema «¿Somni o llibertat?» del llibre *Cant i paraules* (Sabadell, 1936). Cal ser molt lliure, o molt inconscient, per a penjar-se del braç la llibertat, com un gest no transcendent ni definitiu sinó com qui de grat accepta una companyia espontània. Però ni en la vida ni en l'obra de Clementina Arderiu hi ha res d'inconscient sinó, en tot cas, una deliberada intenció d'amagar, rere uns versos només aparentment fràgils, la decidida voluntat de desenvolupar una tasca poètica autònoma. Ho diuen aquests altres versos, del primer llibre, *L'alta llibertat* (Barcelona, 1920): «a l'amat he donades/totes les claus;/jo tinc totes les seves,/i fem les paus»./Però resta una cambra/al fons del fons/on entrar no podríem/ni breus segons».

Vaig poder passar una inoblidable tarda xerrant amb Clementina Arderiu, la primavera del 1975, pocs mesos abans de la seva mort. En algunes coses, havia de ser ajudada a recordar per Eulàlia Riba, la seva filla. Però en els aspectes essencials de la seva vida i la seva evolució mantenia una claredat absoluta. Com quan explicava que no va voler se-

guir la tradició familiar i fer-se argentera —a la casa no hi havia cap noi— tot i que coneixia perfectament l'ofici. O quan s'entretenia explicant la dèria de Carles Riba per viatjar, tot i la manca de diners del nou matrimoni. O les peripècies de la guerra civil —«la guerra ens va agafar en plena maduresa intel·lectual, però sense cap fortuna»— i de la postguerra —«després de la guerra els fabricants tenien el seu bossot; però els intel·lectuals no tenien res».

Clementina Arderiu se sentia especialment satisfeta de no haver estat una noia emboirada, d'aquelles «que es passen els dies llegint novel·les» —segons deia ella mateixa— sinó d'haver aconseguit el domini d'un ofici manual i una notabilíssima formació intel·lectual, fruit tant dels estudis de piano i francès auspiciats pel seu pare com dels contactes amb el grup de joves noucentistes que van fer de l'obrador del carrer d'Avinyó un punt obligat de visita. Potser per això en el primer llibre de Clementina Arderiu, *Cançons i elegies* (Barcelona, 1916), hi ha poema titulat «Prefigurant», on es diu: «Ja no sóc la donzella poruga/que cerca l'espluga/per fer-s'hi un calli;/sóc la dona que es sent tota forta/al pas de la porta/i guaita i somriu». □